

תזכרי, אמרת לי.
מה שכואב לך עכשיו, הוא הד של העבר.
מה שנפער לך הרגע בלב, הוא כבר לא פצע,
הוא צלקת ליל ילדות בודד.
בבוקר, שאלתי אותך איך מכניסים הד וצלקת לתיבת זיכרונות.
ומה עושים עם המפתח שנותר ביד?!

לקח לי זמן להבין,
שאין דרך אחת לדבר,
אין דרך אחת לשתוק,
אין דרך אחת לזכור,
אין דרך אחת לחיות.

רבות הן הדרכים.
כשם שרבים האנשים,
שאינם יודעים זאת.

הייתי רוצה להיות,
חסינת אש.
עמידת שבר.
מוגנת ירי.
אולי הכי טוב - רובוט.
כדי שגם אם נפשי תישרף, תישבר,
תתנפץ.
אומר בקלילות:
זה בסדר,
יש כבר מי שיטאטא, יסדר, ינקה,
יתקן ויחזיר הכל,
למקום.

שבת מברכים.

וזה לא אומר רק שאצטרך לברך את החודש ולכתוב במחברת קשר לנועה ולתמר שהן בירכו את החודש, העיקר שתקבלנה טופי מחורר שיניים.

זה אומר חמותי האלמנה. השבת הקבועה שהיא אצלנו. יחד עם השבוע שהיה, בשילוב איך שאני מרגישה, זה מרגיש כמו משהו בלתי מציאותי לחלוטין.

אבל אמא שחינכה אותי היטב אומרת: "אין דבר כזה בלתי מציאותי, את צריכה פשוט לחפש דרך מוצא כדי שזה יהיה אפשרי".

מחשבת מסלול מחדש, אולי אקל על עצמי. נסתפק בפחות סלטים, בחלות קנויות וגלידת ריאו לקינוח. לא להאמין לאיזו דיוטה נפלתי.

בסוף המסלול המחודש מחכה לי המטבח עם מוזיקה מקפיצה, עם שיחה עם חלי, עם ניחוחות וסיפוק.

"חלי, אין לך מושג איזו שבת הרמתי כאן מאפס דברים ומאפס אישה".

"אל תקראי לאחותי אפס אישה, כי לי לא נאה להיות אחות לאישה אפס", חלי מאפסת מציאות.
"הלוואי יכולתם לבוא אלינו השבת".

"גם אותי זה היה מציל, שקט לי כאן מדי. לא היו השבוע ביקורי שטח, רק אני והתוכנות השותקות. לעבור עוד שבת שקטה כל כך, רק אני ודניאל - זה ידגיש מדי את השקט שקבוע כאן בשנים האחרונות".

"את יכולה לבוא, אבל אל תגידי שלא הזהרתי, חמותי כאן".
"לא שכחתי ששבת מברכים. אבל עדיין לא סיימתי את כל הסגולות של חמותך מהפעם האחרונה שנפגשנו, אז עדיף לי כבר את השקט. אולי אקפוץ לסעודה אחת לאמא ואבא". חלי הגיבורה שלנו.

"את יודעת" - אני מסיטה נושא בחדות. "רוב האנשים אומרים להורים שלי".

"ואת יודעת שקשה לי, יש גבול. אמא מקסימה. אנחנו חייבות לה המון. לא נראה לי שהיינו שורדות את השכול בלעדיה. ואל תהמהמי בספקנות. גם אם היה לך קשה, תנסי לדמיין את עצמך אחרי הפציעה שלך בלי אמא".

"זה דווקא דמיון מיטיב", הציניות שלי מכפרת על כל הכאב. אבל אני באמת מעריכה את אמא. לא סותר שההערכה הזו מלווה בכאב ובגעגוע.

אני מתנתקת מעצמי, חלי מתחברת לעצמה, והשיחה מתנתקת מאליה.

יום שישי, היום החופשי המוצהר שלי, מוצא אותי מעוננת. מארגנת את החדר לחמותי, מסדרת, שוטפת, מבריקה. כמו רובוט עם סוללה שכמעט נגמרת.

טוב שבהדלקת נרות יש אישור רשמי לבכות. מנצלת את זה עד הסוף.

"יש לנו אמא צדיקה שמתפללת חזק שנהיה צדיקים", תמר מתווכת למוטי את הסיטואציה.

ואמא שלהן הצדיקה מסיימת להתפלל עליהם וגם לבכות ולהתפלל על עצמה.

ספה, קבלת שבת, כלה, חמותה ונכדים חמודים. יש משהו נוסף להוסיף לתמונה הפוטוגנית הזו?! נועה חושבת שכן. מנצלת את ההזדמנות ונכנסת לסלון עם אלבום ילדותי. נשימה עמוקה, חמותי כאן, אני יכולה לשרוד את זה.

"סבתא, את חייבת לראות איך אני דומה למאם של אמא".

הביטוי 'מאם של אמא' נשמע עילג, אבל זאת האמת. אולי הילדים צריכים לקרוא למאם שלי גרנדמה, אבל כך אנחנו קוראים לגרנדמה - אמא של מאם. וכל פעם הסיבוך איך לקרוא לכל אחד במשפחה המורכבת שלנו מכאיב בלב, מלחיץ בראש.

טוב שחמותי לוקחת את זה יותר בקלות: "אני זוכרת כמה לי עצמי היה מסובך להבין את המשפחולוגיה שלכם. צד אחד של המשפחה שעלה לארץ ממרוקו, ירד לאמריקה, חזר לארץ עם מנטליות ושפה אמריקאית. צד שני שעלה ממרוקו, שומר את מסורת האבות ונטמע בארץ. אמא ביולוגית שלך שנפטרה, את הכאב הזה הכרתי בתור אלמנה. הנישואין השניים של אבא שלך. ההיטמעות של אמא שלך במשפחה, היא מתפקדת ממש כמו אמא ביולוגית. כל כך מסורה. אני עצמי פחדתי להתחתן פעם שנייה. לא האמנתי שמישהו זר יוכל לתת לישראל אבא. עוד במיוחד אחרי האבא האוהב והמסור שהיה לו. באמת היה לי בעל מיוחד".

אבל אסור לבכות בשבת. אז חמותי האוהבת והמסורה גם כן, מוחה דמעה קטנה ומודיעה בחגיגות: "עכשיו נתפנה לאלבום".

האלבום, עם שדה מוקשים בתוכו. תרתי משמע.

מאם מחייכת אלי, כל האושר של העולם בעיניה. גם אני בתמונה הקטנה הזו, פצפונת בת יומיים. בתמונה הבאה מחייכת אלי כל המשפחה. סבתא ליאה ליד דאד, גרנדמה וגרנדפה ליד מאם. מדהים לראות כמה ההסתבכות של החיים יחד עם האושר והגישור, נכנסים לתוך תמונה בגודל עשר על חמש-עשרה.

חושבת על סבתא ליאה, אם היא הייתה יודעת שהם שלי 'ליאה' יהפוך ל'ללי' אחרי שמאם לא תהיה כאן, היא לא הייתה עומדת בזה. אולי אפילו מעדיפה לא לקבל את הכבוד שיש לה כבר נכדה שקיבלה את שמה בעודה בחיים.

ההמשך מעורר בי פרץ נוסטלגיות. שדרות. אני וחלי. כל המשפחה. אני לא רגילה לזה, אבל שופעת סיפורים ובדיחות על החיים לפני מלחמת העולם השלישית שלנו.

בתמונת הברית של נהוראי אני מפנה את עצמי מהספה למטבח. טוב שיש סלטים לארגן ולהגיש. שומעת קרעי מילים של חמותי ונועה. 'מעניין מי הצליח לצלם אותם בתוך הכאוס של האזעקה הראשונה'. 'מעניין למה אמא תחובה כאן ככה בארגז המצעים'. ממש שאלה מעניינת. בואו נראה מי עוד הייתה מסוגלת להתמודד עם חמש-עשרה שניות מ'צבע אדום' עד לפיצוץ.

'זה במיגונית', 'וואו, לאמא שלך יש תמונה עם ראש הממשלה, לא ידעתי'.

וטוב שברגע זה ישראל חוזר מבית הכנסת. גם לסיבולת הזיכרונות והכאבים שלי יש גבול. ואולי אני באמת צריכה להוציא את כל התמונות מהפטירה של מאם ועד הסמינר בירושלים. אבל אני לא מסוגלת, כי איך אפשר להוציא אותן מבלי לראות את התמונות.

הייתי מבקשת מחלי שתעשה לי את העבודה. הבעיה שגם סיבולת ה'זה לא עוזר לברוח, לכי לטיפול, את סתם סובלת' - גם

ריקוד מז'ורי $\times 11$

לזה יש גבול. וחלי כבר עומדת על קו הגבול ממש בדרשותיה
ודרישותיה.

חלי היא אולי נאה דורשת ונאה מקיימת. לאחרונה אני מוצאת
את עצמי מקנאה בה. אולי אם הייתי מוכנה יותר לדבר ולספר
אז, יכול להיות שלא הייתי מתפרקת היום?!

אבל זה לא משנה כרגע. ונדמה לי שאני לא עד כדי כך סובלת
בחיים כדי לפרגן לעצמי את הסבל המפוקפק בטיפול בזיכרונות.

המתנה מעוצבת וארוזה, הילדים מאורגנים, אפשר לצאת.
עומדת קודם מול המראה, מביטה בעיניים, עדיין אדומות.
בסדר, נגיד שיש לי דלקת. לא משנה אם בעין או בלב. הרגשות
גם הם מעוצבים וארוזים, אני מאורגנת. יוצאים.
יש משהו מרגש בלחגוג לאמא יום הולדת של חמישים. זאת
עוד הזדמנות להודות על כל מה שהיא עושה לנו. היום כאמא
לילדים המדהימים שלי, אני לא מבינה מאיפה היא מצאה את
הכוח והאהבה להעניק לנו כל כך הרבה. אולי כי לא היו לה
ילדים משלה!?

נהוראי מתקשר לשאול אם הוא יכול לקפוץ להתארגן אצלי.
כל המומחים לקירוב יגידו שצריך להוקיר אותו על זה שהוא
מתחשב ברגשות המשפחה, אבל אני, כחלק מהמשפחה
המדוברת - מוצאת בתוכי רק המון כאב. על נהוראי, על אבא,
על אמא, ובמיוחד על מאם שרואה הכל מגן עדן.
שמחה שיצאנו כבר ולא אראה איך הוא נראה לפני ההתארגנות.

נועה מספרת לי בינתיים סאגה חברתית סבוכה. מוזר שיש לי כבר ילדונת כמעט מתבגרת, מרגש עוד יותר שמה שמעניין אותה בגיל עשר זה חברות ושיעורים. לא מיגוניות, צבע אדום, קסאם, בטח לא שכול שמפר שגרה.

ישראל מציע לי להוביל את העגלה, מחייך: "בקרוב מוטי יצטרך לוותר עליה". מוטי התינוקי שיחגוג 'חלאקה' השנה.

שלושה אוצרות, שלי הם. שימשיך הקדוש ברוך הוא לתת לי כוח לגדל אותם ולהגדיל את משפחתנו.

הבית של חלי, נוצץ וריחני, מקדם את פנינו. נושמת את הריח, ניחוח אורנים שרק מאם וחלי לא החליפו לעולם. זאת אומרת מאם לא החליפה, וחלי כרגיל בטח לא תשנה. במיוחד אם אמא אינה יודעת שזה היה ריח הניקיון האהוב על מאם.

"אל תקנאי", חלי תופסת אותי על חם בודקת את ביתה המנצנץ נצננצי ניקיון. "עדיין לא אסף השם את חרפתי, אז אני חייבת לדפוק ניקיון וסדר. אחרת את מי אאשים, אותך?"

מעריכה את חלי על החיוך שבו היא מקבלת את מצבה. למרות שאני לא רואה את הכרית הרטובה שלה, אני יודעת שלא קל לה. אבל היא תמיד שמחה. או כמעט תמיד. איך אני בכלל מעזה להתלונן ולקטר?! ועוד חלי היא זו שמקבלת ממני את מרב דמעות התסכול והסבל. אני צריכה להתחשב בה יותר. אני צריכה, יודעת את זה. אבל גם יודעת שלא יהיה לי אפשרי לא לשותף את אחותי היחידה.

היחידה בשותפות למסע ולמשא.

למרות שבתקופה האחרונה השוני בין בריאות הנפש שלי ובריאות הנפש שלה בולט כל כך. זה מפריע, מתסכל ולא הגיוני. כי איך זה יכול לקרות? שתי אחיות, גדלו באותו בית, אותם הורים, אותה עיר, עיר תחת טרור, דמעות ודם.

אבל חלי שורדת את החיים שלה שמאתגרים יותר מהחיים שלי.

והחיים שלי מלאים בעבודה טובה, ילדים, זוגיות. יש לי בעצם הכל, אבל אין לי כלום. כי עם אי שקט נפשי, דמעות ויזע, אי אפשר להתבונן ולהכיר במה שיש. בדרך כלל.

מארגנות ומחממות יחד את האוכל במטבח. מחליפות חצאי משפטים. זה מספיק לנו.

"נהוראי הגיע אלי להתארגן".

"גרנדמה באה בסוף?"

"ככה את מכירה אותה?"

"עצוב לי בשביל שתיהן".

"היא תשלים בסוף".

"רק שגרנדמה תישאר בחיים עד אז, היא כבר לא ילדונת".

"אחיות מצחיקות שאתן, גרנדמה לא תשלים אף פעם עם אמא. אולי רק אחרי שנתחיל לקרוא לאבא דאד, היא תסכים לחשוב על העניין".

"מתי נכנסת אח קטן ומתערב?"

"שלא תעז לקרוא לאבא 'דאד'".

"אתה יכול אם כן להתחיל לקרוא לי ליאה".

"לא ללי, לא נראה לי שגרנדמה תשמח להיזכר בסבתא. נראה לי שהשם שלך הוא היחיד שגם גרנדמה נשמה לרווחה כשהוא השתנה".

שונאת כשמתחילים לדבר על השינויים שעברנו מאז שדאד התחתן עם אמא. זאת אומרת, אבא. חייבת להחליף נושא.

"סיימת את הקורס, נהוראי?"

חלי נועצת בי מבט נוזף, מבחינתה אנחנו אמורים להתעלם מכל מה שנהוראי עושה שלא נכנס להגדרת 'תורתו אומנתו'. אני חולקת, אולי כי אני מרגישה ממלאת המקום של מאמ?

נועצת אליה חזרה מבט תמים, "מקווה שסיימת את הקורס של

התוכנה המשעממת ההיא. תזכרי שהבטחת שזה חוסך זמן, כמה דקות אחות נוספות אני מרוויחה ליום?"

ואנחנו שוב שלושה אחים. מאוחדים, עוקצים וצוחקים. אבא שנכנס לפתע לבד, מפתיע אבל משמח גם.

"אמא קפצה לקנות משהו לנכדים", הוא מסביר. זה לא כל כך משנה, כי להיות ארבעתנו לבד זה לא אירוע המתרחש בכל יום. והצחוק המלוכד מחמם אותי. בסוף יהיה לגמרי טוב יום אחד, ממש כמו עכשיו.

ועד שיהיה לגמרי טוב, אנחנו נהנים גם מרגעים מורכבים יותר. חוגגים לאמא, מתענגים על האוכל, צוחקים מבדיחות קרש. ונזהרים, כמו בכל אירוע משפחתי, לא להזכיר את מאם ולא את גרנדמה.

לא לקרוא לאבא 'דאד' בטעות.

נגיד שאין בישראל בכלל את העיר 'שדרות'. ועוטף עזה זה משהו שקשור להתנתקות מגוש קטיף, לא אלינו.

נגיד שאין כאן בלוני הליום, זה הכי נורמלי שבמסיבת יום הולדת אין בכלל בלונים רגילים ופשוטים. כי ללי - כן, אני בעצמי, נתקפת בחרדה כשאני רואה אותם.

נגיד שחלי התחתנה עם דניאל רק לפני ארבעה חודשים. לא שנים.

ונהוראי, אחרי ההתארגנות שלו, בכלל נראה כמו בן ישיבה מתמיד. נגיד אפילו שהוא כבר בשידוכים ומציעים לו את אליטת הבחורות.

בבקשה, לפחות רק נגיד.

נגיד.

פרק ג'

נטישות וקפיצות, סגר והווה

לשם שינוי, למרות העייפות מהחגיגות האתמול ואולי בזכות החגיגות, קמתי הבוקר עם מצב רוח. מצב רוח טוב מאד, אם נדייק יותר, זה מצב רוח כמעט טוב מאד. גם ציון מעולה. מארגנת את הילדים בכיף, מפרגנת לנועה צמה סינית, טוסטים לכולם ושוקו חם. זאת אמא מושלמת.

יוצאת קלילה לעבודה. נושמת את היותי אני. לא בתחפושת מאולצת.

אתי מרחיבה חיוך לכיווני: "את עושה לי טוב! נחמד לראות אותך שמחה. נבלת קצת לאחרונה". מיכל נוזפת בה. "לא נובלת, חס ושלום. ברוך ה'. זה לא קל. אבל בטוחה שללי לא מוותרת".

מיכל. בוסית שלי. שכנה של אמא. שכנה כמו אחות. מי שאמר שלא מערבים עסקים ומשפחה ידע מה הוא אומר. זה מתחדד לי עוד יותר עכשיו, כשאני רואה את מבטה ננעץ בי. כמו שוקלת

האם חלה עליה חובת דיווח לאמא על מצבי.
הפסקנות שלה שאני לא מוותרת תופסת מקום במשרד.
כבר לא בטוחה אחרי השבוע האחרון. אבל מי אני שאעז לומר מילה.
ברכי מצטרפת לשיח. "זוכרות אותי לפני שנתי נולדתי?!"
כולנו צוחקות. ואיך נשכח? ברכי פרצה בבכי כשביטלו את מפגש העובדות ב'ריקוטה'.
"היית חמודה ברכי, איך התאבלת על המוקרמים ועל הסלט".
"וללי המלהטטת הכינה לך ארוחת ערב ושלחה לך הביתה".
נזכרת בימים הטובים ההם. "טוב, הייתי בחופשת לידה. בהיי".
אתי נועצת בי עיניים. "את יודעת להגיד תודה שאת ב'היי' אחרי הלידה? אני תמיד שוקעת בדיכאון אחרי לידה. כל המשפחה מתגייסת. שרק תעבור התקופה הזאת ואתאזן בחזרה. סיוט, אומרת לכן, סיוט".
אני מפטירה בלי לחשוב: "בסדר, ואני תמיד בדיכאון לפני".
צחוק כללי שוטף את כולן. "אין דבר כזה", "כולן בוכות קצת", "הורמונים, נו ללי, באמת!"
נו, ללי, באמת, אין. דבר. כזה.
את רואה לבד.
לכולן קשה. כולן בוכות, לפעמים. כולן עצבניות, לפעמים.
ללי. היית. תהיי. ועדיין. את נורמלית.
מנסה להאמין להן, להאמין לעצמי.
שוקעת בעבודה אינטנסיבית. דו"חות ומשכורות. החמישה עשר לחודש כבר נושף לי בפינה.
הפסקת קפה.
חלי לא מפספסת.
חמש דקות שקטות לפטפטת יומית.

"וואו, טוב לשמוע אותך ללי. את חיה!"

"כן חלי, חיה. נושמת. מתנשמת."

"אז תגידי, אני יכולה לספר לך משהו?"

הלב שלי דוהר על אלף קמ"ש. כן השם, שזה יהיה זה.

"לא ללי, לא לזה התכוונתי. אויש, מקווה שלא הקפצתי לך את הלב."

"הקפצת, אבל מה יש לך לספר לי, נשמע שלא נעים לך לדבר על זה."

"זה לא שלא נעים, פשוט אולי יהיה לך קשה לשמוע על זה. התקשרו אלי מ'מרכז חוסן' אם אני יכולה להצטרף למחקר שהם עורכים על ההשפעות ארוכות הטווח לילדי שדרות. הם שאלו אם יש לנו מישהי במשפחה שלא הגיעה למרכז חוסן, אולי היא תסכים גם להוסיף למחקר."

"אל תגידי לי שנתת את השם שלי ואל תגידי לי שאת מצטרפת."
"לא נתתי את השם שלך, אני כן מצטרפת. כנראה. זה מרתק אותי."

"טוב חלי, אל תפתחי איתי את הנושא הזה. לילדים שלי לא הייתה אמא בשבוע האחרון" - אני לוחשת. שמיכל לא תשמע. שלא תעביר הלאה. הרי אין כזה דבר דיכאון לפני. רק לנשים לא נורמליות. אם אין דיכאון, אין שום תירוץ שליליים שלי לא תהיה אמא שבוע שלם, כי היא נקברה במיטה. "אני רוצה לפרגן להם אמא נורמלית. רוצה לפרגן לעצמי, להרגיש אמא נורמלית ולדבר איתך על מרכז חוסן לא יעזור לי בזה."

אני משתתקת. הסכר שבניתי בעמל רב, הולך להתמוטט.

וחלי, המתנה מאלוקים, מבינה. מבינה את מה שאמרתי, בעיקר את מה שלא.

ויש לה שכל לשמור בשבילי על הסכר, יחד איתה הכרתי אותו, בנינו אותו.

"כיף לך, ללי. כיף לילדודס. בטח תאפי איתם עוגיות מוקרצות כמו שרק את יודעת. אם מתאים לך, אני קופצת".
"תודה חלוש, אני אראה מה יהיה בבית. נהיה בקשר, להתראות".
מנתקת.

מנערת את הראש.
אין דיכאון, יש דיכאון. אין, יש. נורמלי, לא נורמלי. אני אישה נורמלית, אני לא. כן, לא, שחור לבן.
לא יודעת למה זה מעסיק אותי כל כך. מה יש להתעמק בזה.
מחליטה להתעמק בדו"ח המעצבן שנחת על שולחני.
חשבתי שיהיה לנו אחר צהריים מקסים.
אז חשבתי.

חזרתי הביתה, נסחפת בזרם דמעות למיטה.
אף אחד בעולם אינו מבין אותי. אף אחד בעולם לא יבין אותי.
הילדים בחוץ, אני נעולה בחדר. יושבת ובוכה בלי שליטה, דומעת, זולפת.
למה? ככה!

באמת ניסיתי לא ליפול לבור השחור הזה. אין מי שיוציא אותי מכאן. ישראל בכולל, הוא גם לא יכול לעזור לי.
"אמא, את שוב לא מרגישה טוב? מה כואב לך? אתן לך נשיקה וזה יעבור. הנשיקות שלי מרפאות, כמו הנשיקות שלך". תמר מנסה למשוך אותי החוצה.
"אל תפריעי לאמא. היא תנוח המון המון, זה טוב וזה מגיע לה".
נועה שחושבת שהיא מבינה. היא מבינה רק את החלק הראשון, לא את שאר החלקים הנלווים.

מכיוונו של מוטי נרשמת שתיקה. השתיקה הזו זועקת לי. מצליחה לנגב דמעות. לצאת מהחדר.
"תמר מותק, יש לי דלקת בעיניים. אז את חמודה שאת רוצה

לתת לי נשיקה מרפאת, אבל אסור לנשק דלקת בעין".
את מוטי אני מוצאת בונה מגדל אדיר ממדים במגנטים, מנסה להכניס גם דמויות פליימוביל, אינו מתייאש גם כשהמגדל מתפרק שוב ושוב ושוב. הלוואי הייתי לומדת ממנו לא להתייאש, גם כשמגדל חיי מתפרק שוב ושוב ושוב.
"נוע'וש, קחי חמישים שקל מהמגירה, תקני פיצה ובקבוק שוקו לכולם. פשוט מתחיל להיות מאוחר והדלקת לא מאפשרת לי כלום".
אז אם מישחי שאלה איך אני מצליחה להחזיק את המגדל הרעוע שלי יחד עם הילדים שאני צריכה לשלב בחיים - זאת התשובה.
הם חוזרים מאושרים. שבעים. צריכים אותי. את אמא שלהם.
ללי, קומי!
לא יכולה.
אין דבר כזה לא יכולה. קומי.
את אמא. יש לך כוח. בלי תירוצים.
לא רוצה! שמעתם אותי? אני אצרח!
נמאס לי.
רוצה לא להיות כאן. לא, אין לי מחשבות אובדניות. אבל אם יש מישחי שרוצה להתחלף איתי, בואו נראה אותה.
ואל תגידו שאסור לדבר ככה. יודעת לבד.
גם יודעת שהחיים שלי יפים. אבל אני חולת נפש.
כן. תגידו מה שאתם רוצים. אבל אל תגידו לי ש'זה' נורמלי. לא מאמינה לכם.
לא יכול להיות שיש עוד נשים שעוברות את הגיהנום הזה ונשארות שפויות.
שפיותי נוזלת החוצה יחד עם הדמעות.

מישהו מוכן לבוא לחלץ אותי? דרוש חילוץ!
אישה נקברה במיטה. ילדיה משוועים לעזרה. בעלה לא מבין
מה עובר עליה.
מומלץ להגיע עם סירה וציוד לחילוץ, שלא תטבעו בנחל
הדמעות.
חשש ממפולת אבנים מהרי החושך שמחצו אותה.
שואפת חמצן,
נושפת פחמן.
פותחת חבילה נוספת של טישו, במשנת יוסף זה הכי זול,
מניסיון של צרכנית על.
אני הולכת להירגע עכשיו. אין לי ברירה אחרת.
איך?!

מאי שם עולה בי קולה של מאם. מתגעגעת אליה כל כך, עוד
מעט ואספור חמש עשרה שנה לפעם האחרונה שבה ראיתי את
מאם.
ואם אני לא טועה עברו חמישה עשר חודשים מאז ניצבתי מול
מצבת האבן.
מתגעגעת להיות שם, רחוק. אך מרגישה את מאם מקרוב.
אולי אבקש מישראל לקפוץ לשם.
לקפוץ. לשדרות.

**"למה גרנדמה לא יכולה לבוא לבקר אותנו? היא עוד לא ראתה
את הממ"ד החדש".**

**"תתקשרי להזמין אותה" - בקולה של מאם יש ערבוב רגשות.
האם היא חוששת או מצפה, לא מצליחה לזהות. בכל מקרה, אני
מחייגת.**

"נועה, כבר הסברתי לך את דעתי". גרנדמה מנכשת עשבים בגינה

שלה, אני שומעת.

"זאת ליאה. מאם אופה לנו עוגיות. גרנדמה, מתי תבואי לראות את השיפוף שלנו? יש לנו שם מיטה עם ארגז מצעים ענק. אני מסתרת שם כל פעם. פליז, תבואי. תקפצי לביקור".

גרנדמה המקסימה שלי כועסת. היא כועסת. אבל למה?!

"לקפוף. לשדרות!" הכעס עובר בשפופרת ומקפיץ אותי. לא אותה.

"החיים שלי יקרים לי, ליאה. גם החיים שלכם יקרים לי. אבל מה אני יכולה לעשות? אני שמחה שלפחות לממ"ד דאגו לכם שם. אבל לא. אני לא אקפוף. בטח לא לשדרות המופגזת".

חבל לי שגרנדמה כועסת. אנחנו לא אשמים שהעזתים החליטו לעשות מה בא להם.

ועשו שונא ליעקב. תמיד.

סבתא תמיד הייתה מספרת לנו. אמנם במרוקו היה להם יחסית בסדר. יחסית.

אז מה גרנדמה רוצה?

סבתא הגיעה לפה ישר ממרוקו, כששדרות עדיין לא הייתה עיר בכלל. רק מעברה. פה היא התאקלמה. גידלה את כל המשפחה. דאד רגיל לכאן. למאם יש את אורה, יש עוד חברות. גם לי. אנחנו רגילים לכאן.

זאת המורשת שלנו. העבר שלנו.

אז מה, שנברח? האם נוטשים ובורחים מעבר?! האם זה אפשרי?

אמא טוענת שזה אפשרי וחצי.

ואם רק רוצים, אפשר להשאיר את הכל מאחור, להביט קדימה, להתקדם.

אז מאם קבורה בשדרות. יש לי אמא, אחרת. וגם אני כבר אמא.

ריקוד מז'ורי $\times 23$

צריכה להיות מאושרת עם כל האימהות.
מוזיקה על הווליום הכי גבוה, גלידה לכולם. תמר מחבקת אותי,
מוטי מתרפק. אני מורחת, מותחת חיוך רחב. נועה מעפעפת,
מנסה לקנות את ההווה שיש לי להציע לה.
כן, ככה בדיוק נוטשים ובורחים מעבר.